

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

I

В невеличкім, чистенькім і зо смаком прибранім салонику дві дами заняті живою розмовою.

Обі однакових літ, однакового показного росту, обі вродливі, в цвіті віку, обі вбрані добірно і зо смаком. Говорять між собою інтимно, інколи мимоволі понижуючи голос до таємного шепоту, хоч ані в салонику, ані в сусідніх покоїках, ані в сінцях нема й душі живої.

Одна з них, розкішно розвита брюнетка з блискучими чорними очима, з цвітом молодості і здоров'я на повних рум'яних щоках, на чудово викроєних малинових устах, з маленькою ямочкою на круглому підборідді, що надавала їй вираз жартовливої молодості і невинності, — се, очевидно, пані дому. Ніхто би по ній не пізнав, що їй 28 літ, що вона мати двоїх дітей, котрі ходять уже до початкової школи, — так молодим, свіжим і непохатим видається її лице, вся її еластична, дівоча і чаруюча постать. В простім, а проте дорогім і елегантнім домовім убранні вона дуже живо занята тим, що «робить порядок» у салонику: знімає полотняні футерали з м'яких коштовних меблів і з золочених рам дзеркал та образів, уставлює симетрично статуетки та оздобну посуду на комоді, придивлюється і примірює, де би найкраще стояти букетам з живих квітів, що, настромлені в делікатні вазоники з золоченого скла, розливають сильні пахощі на весь салоник. Упоравшись з сим, підбігла до невеличкого, перламутром викладеного столика і накрутила старосвітський металевий годинник, що довгий час без діла дрімав під хрусталевим клошем. Одним словом, молода пані «виганяє пустку» з сього салоника, котрий, очевидно, чимало часу стояв пустий,

запертий. В коминку тріщить і гуде веселий огонь, що звільна оживлює, огріває заморожене повітря салони-ка, немов достроює його до оживлених рухів, цвітучого лица і розіскрених очей пані дому.

— Але ж, Юлечко, — говорить вона дзвінким, дивно проймаючим голосом, — не роби ж мені тої прикрості, роздягнися, присядь на хвилечку! Я занята, се правда, але так... знаєш, така вже моя вдача, що ані хвилі не можу дармувати. Я би се могла і по обіді зробити, ну, але знаю, що ти мені сього за зле не приймеш.

— Що ж, знов, Анельцю! Адже ж власне задля того...

— Ні, ні, не кінчи, не говори мені нічогісінько: задля сього чи задля того! — перебила їй господиня, притулюючи їй свою білу, пухку, маленьку ручку до уст і силою втискаючи її на крісло. — Коли вже ти прийшла до мене, то напевно знаю, що не без причини. І добре зробила, що власне тепер прийшла, — додала по хвилевій мовчанці, під час котрої її приятелька знімала капелюх. — Мариня пішла до міста, діти ще в школі, можемо поговорити свobodно.

— Але твій чоловік, — з виразом якогось заклопотання промовила друга дама, — адже ж він сьгодні має приїхати, не правда?

— Власне, власне! — живо відмовила Анеля, — але аж вечором. Антось писав мені з Перемишля, що му-сять там іще полагодити якісь формальності.

— Ну, то добре, коли так! Я думала, що зрана приїде, тим поїздом, що власне о дев'ятій надійшов.

— Що ти мовиш! — скрикнула Анеля з жартовливим обуренням. — Тепер уже пів до одинадцятої. Якби був тим поїздом приїхав, то вже би давно був у мене. О, я його знаю! Він би не видержав так довго.

Уста і очі її заблиснули при тих словах напівжартовливим, напіврозкішним усміхом.

— Ах, так! Без сумніву! — сказала Юльця. — Вспокоюєш мене цілковито. А щоби перейти на те, що я тобі мала сказати, — додала, мимоволі понижуючи голос, — то... може, воно й нічого, може, се так тільки... Але ти знаєш, яка моя натура. Нехай що-небудь найменше, я зараз перелякаюся так, що крий Боже.

Вираз її лица, її очі і ціла її подоба, бачилось, потверджували правду тих слів. Все в ній проявляло ненастанний внутрішній неспокій, і то не хвилиний, але якийсь органічний, вроджений, що плив з недостачі рівноваги між поодинокими силами її душі, між чуттям і волею, між бажанням і спосібністю до їх заспокоєння. Хоч ровесниця Анелі, хоч не менше від неї вродлива і одягнена в елегантний візитовий стрій, вона все-таки виглядала о яких десять літ старшою від своєї товаришки. Її величезні русьві коси, обвиті довкола голови, бачилось, пригнітали те низьке чоло, порисоване вже легенькими морщинками, те бліде, дрібне, доцвітаюче личко з блискучими очима, що раз у раз бігали неспокійно. Коли говорила, кінчики її уст тремтіли судорожно, а в руках м'яла раз у раз напарфумовану батистову хусточку. Хто їй ближче приглянувся, той мусив достерегти, що не любила ніколи довший час спочивати очима на однім предметі, що часто якимось мимовільно, з привички, озиралася, щоби її не підслухував, і так само часто машинально поправляла складки своєї сукні. Навіть в тих хвилях, коли сміялася, коли слова рвучим потоком пили з її уст, — навіть в тих рідких хвилях видно було якийсь вираз терпіння і тривоги на її лиці, щось таємне і принадливе, мов загадка, а глибоке, мов гірське озеро.

— Аякже, аякже! — з усміхом щебетала Анеля, вигаюючи з комоди велику срібну тацю з емальованими на ній головками ангеликів. — Що би то було, якби моя Юлечка не мала раз якогось страховинного прочуття, не переживала смертельної тривоги! Ну, ну, спокійся, моя любочко, і скажи, яким прочуттям ти знов мучишся?

— Жартуєш, Анельцю, — сумовито відповіла Юльця. — Щаслива ти, що можеш жартувати! Такий уже, видно, твій темперамент. Як я тобі завидую його! Ах, а я!.. Ну, але сим разом, люба моя, не в прочуттях діло. Боюся дуже, щоб не було щось геть гіршого!

Легенька хмарка пробігла по лиці Анелі. Зупинилася на середині покою, несучи тацю, щоб поставити її на столі, і пильно зирнула в лице своєї товаришки.

— Хочеш мене занепокоїти! — сказала і додала з усміхом: — Не знаю, чи се тобі вдасться. Знаєш, у мене нині щасливий день: муж по п'ятилітній неприсутності вертає до мене зі служби. Ну, так що ж там таке, говори!

— Бійся Бога, Анельцю, — скрикнула Юльця. — Як ти можеш таке говорити! «Хочеш мене занепокоїти!» Хтось би міг собі подумати, що я завидую тобі родинно-го щастя і бажаю його затроїти!

— Хто знає! — сміючись, вимовила Анеля. — По вас, старих самотницях, усього сподіватися можна.

І поставивши тацю на столі, принесла велику коробочку і висипала з неї на тацю купу різнобарвних карток, візитових білетів з бажаннями, запросинами і запитами, а потім супокійно, систематично почала розкидати по таці ті докази сердечного, рухливого і обіймаючого широкі круги товариського життя. З правдиво жіночою грацією розкидала їх так, що в тім ніби неладі

видно було певну провідну думку, навіть певне невинне кокетство.

Юльця сумовито похитала головою.

— Встидайся, Анельцю, встидайся, що можеш щось подібне подумати про свою приятельку! Ні, на се я не заслужила!

— Ну, але що ж там маєш? Що там дусиш у тій прекрасній головці? — сказала Анеля, цілуючи її в лице, а потім в чоло, а відтак сідаючи побіч неї. — Я готова зі своєю роботою. Тепер говори!

— Я вже сказала тобі, — мовила Юльця, беручи її за руку і похиляючи очі вниз, мов який влюблений хлопча, — сказала вже тобі, що се все, може, й не значить нічого. Стільки разів уже ми непотрібно тривожились... відколи ми розпочали сей нещасний інтерес...

— Ах, то, певно, знов Штернберг! — скрикнула Анеля.

— Розуміється, що не хто, як він. Смійся з мене, Анельцю, але мене раз у раз мучить прочуття, що той хитрий жид наробить нам іще великого клопоту.

— Смійся з того! — рішуче відмовила Анеля якимось зміненим, твердим голосом, голосом купця, що певен своєї добре обдуманій купецькій комбінації. — Що він нам може зробити? Камінь, котрий хотів би звалити на наші голови, попередусім розтовк би його самого, а нас — хто ще знає. Ні, Юлечко, з того боку я безпечна, з того боку не боюся нічого.

— Ах, люба моя, — відказала Юльця, — ніколи чоловік не може так обезпечитися! Не раз найменша дрібниця, непередвиджений припадок може попсувати найкращі замисли.

— Ха-ха-ха! — зареготалася Анеля сріблестим сміхом. — Але ж се ми знали з самого початку, моя Юлеч-

ко! Хто вовка боїться, нехай у ліс не йде. А тим часом Бог дав, що досі нас вовки не зїли. Аж тепер, коли ми вже майже зліквідували свій інтерес, коли всі акти зложено до архіву, а кінці вкинено в воду... Ні, Юлечко, поглянь на мене! Котра з нас більше ризикувала? Котра могла більшої страти лякатися? Признаєш мені, певно, що я. А все ж таки, раз зважившись приступити до вашої спілки, я стояла сміло на своїм становищі, робила все, що тільки ми признавали потрібним, і ані разу — правда? ані разу я не завагувалася. Ну, скажи, чи не правду говорю?

— Героїня з тебе, моя Анельцю, о так, правдива героїня! Ще від дитинячих літ, від шкільної лави любила я тебе за те, подивляла тебе за те. Ах, і тепер тебе подивляю і завидую тобі твоєї незламності. Але признай, моє серденько, що і я не була перешкодою в цілій справі, що і я експонувалася і наражувалася, — ох, та й ще й як! Адже ж увесь план був мій. Добір спільників і агентів — мій. Нав'язання зносин — моє. Я була душею цілого підприємства, не правда? А коли я раз у раз тривожилась, раз у раз остерігала, коли я не раз навіть видумувала небезпеченства тамо, де їх не було, то адже ж і се не вийшло нам на шкоду.

— Противно, Юлечко, противно! — живо мовила Анеля, знов її цілуючи. — Ну, але скажи ж, мій сторожовий журавлику, які се там чорні точки ти добачаєш на видокрузі?

Замість відповіді Юльця виняла з кишені пом'яту телеграму і подала її Анелі.

— Телеграма! — скрикнула Анеля, трохи зачудувана, і поспішно розвинула пом'яту картку. — З Філіпополя¹ Від Штернберга! А він у Філіпополі що робить?

¹ *Філіпополь* — одна з назв Константинополя, або Стамбула, найбільшого міста Турецької Республіки, до 1923 р. її столиці.

А потім звільна, майже напошепки, прочитала оцих кілька слів, що містилися в телеграмі:

«Komme mit Orient-Expresszug. Schicke weiteres Telegramm aus Budapest. David»¹.

Анеля поблідла. Сиділа недвижна, і пальці її, в котрих держала телеграму, затремтіли судорожно, і телеграма випала з її руки на коліна. Погляд її напружився, зіньки очей розширилися. Гляділа перед себе, не бачачи нічого, гляділа в нутро своєї душі, шукаючи чогось, що допомогло б їй розв'язати загадку, заключену в тій скупій на слова, та, очевидно, грізній телеграмі. Вкінці, не находячи нічого, звільна обернулася до Юльці.

— Що ж се значить? — запитала.

— Хіба ж я знаю? Чую тільки...

— Покинь ти ті свої чуття! — майже гнівно перебила їй Анеля. — Чому він виїхав з Константинополя?

— Отсе ж то, власне, питання!

— Пощо їде орієнт-експресом? Видкося, що дуже йому пильно.

— Отсе ж то, власне, мене тривожить!

— Пощо їде на Будапешт? Чого йому там треба?

— Загадка цілковита.

— Чому не телеграфує виразно, що сталося?

— Видко, що не чується безпечним.

— Так що ж там могло статися?

— Отсе саме головне.

— Ні, не се головне. Коли сталося що-небудь неприємне, то важно також знати, де саме сталося: чи в Константинополі, чи, може... А!

¹ Їду східним експресом. Пришлю наступну телеграму з Будапешта. Давид (нім.). — Ред.

В тій хвилі сталося щось зовсім незвичайне, несподіване, щось таке, що з елементарною силою вірвалося до сього тихого салоника, з лускотом розтворивши його двері, впало досередини серед бовдурів холодного повітря, сильно піддуло огонь в коминку, так що палаючі поліна затріщали і горючі вуглі повискакували геть насеред покою, мов метеори, сполошило обох дам, попхнуло Анелю насередину і вхопило її в якийсь скажений вир, в котрім нічого не було видно з-поза сивого морозового облака, тільки чути було огнисті поцілуї, оклики: «Антось!», «Анеля!» і вкінці довге, сердечне хлипання, перериване спазматичним реготом.

II

— Антось! Недобрий хлопчик! Як же ти міг зо мною так поступити! Пишеш, що вночі приїдеш...

— Я вирвавсь у них! Вирвавсь швидше, ніж надіявся. І ось я тут! Тут! Тут!

І Антось покривав поцілуями руки, груди і уста своєї жінки.

— Та коли ж ти приїхав?

— О дев'ятій.

— І тільки тепер приходиш?

— Служба, Анелечко, служба! Треба було людей запровадити до касарні і здати рапорт у генеральній коменді. Добре, що й так швидко я упорався.

— Недобрий хлопчисько! Недобрий хлопчисько! — віддувши губки, повторяла Анеля, б'ючи його по руках, що ними Антось обнімав її гнучкий стан, притискав до своєї груді.